

V. P. ANTONOV-SARATOVSKI

KANSALAISSODAN AIKANA

Oli tammikuun puoliväli 1918. Tulin punakaartilaisosaston kanssa Saratovista Pietariin. Asetin vaunujen luo vartiomiehet, annoin miehille luvan käyttää aikansa oman harkintansa mukaisesti ja lähdin itse Smolnaan, tapaamaan Leniniä. Oli hyvin vaikeata kulkea kaduilla, kun kaikkialla kohosi tuulen tuiskuttamia lumikinoksia. Lunta ei nähtävästi kukaan ollut pitkään aikaan puhdistanut pois.

Siinä oli Smolna. Portti oli selkoselällään. Portin luona panssariauto. Eteishallissa punakaartilaisvartio. Puheliaita, vilkkaita, kiirehtiviä työläisiä, punakaartilaisia, sotamiehiä tulee joukottain virtana ulos ja menee sisään. Myös minä joudun yhteiseen virtaan. Tulen erääseen huoneeseen, missä sihteeri lupaa järjestää minulle vastaanoton toveri Leninin luo ja menee jonnekin. Palattuaan muutaman minuutin kuluttua takaisin hän sanoo minulle, että Vladimir Iljitš ottaa minut vastaan huomenna, edustajakokouksen väliaikana.

Siihen aikaan oli koolla Neuvostojen III Yleisvenäläinen edustajakokous. Lähdin edustajakokoukseen Taurian palatsiin. Mandaattien antamista hoitivat toverit Avanesov ja Uritski. Luettuaan pöytäkirjaotteen, että minut oli valittu Perustavaan kokoukseen bolševikkien listoilla, Uritski rypisti kulmiaan ja sanoi:

— Mitä te niin... myöhästyitte?

— Puoluejärjestö ei päästänyt minua, sillä Saratovissa oli tilanne mutkallinen. En olisi tullut nytkään, ellei tarvittaisi rahaa.

— Kas siinäpä mainioita tovereitamme! — huudahti Uritski.— Täällä pidetään lukua jokaisesta meikäläisestä, oltiin huolissaan, mutta he löysivät siellä mutkallisuuksia... Kelvotonta!

Saatuani mandaatin menin istuntosaliin. Sali ja käytävät olivat täynnä edustajia. Näin heidän joukossaan niitä, joiden kanssa olin aikoinaan istunut poliisivankiloissa ja Tagankan

vankilassa, ollut karkotuksella ja toiminut maanalaisessa työssä. Monet meistä, jotka tunsimme toisemme maanalaisen toiminnan ajoilta, ilmoittivat ensi kertaa oikeat sukunimensä ja ikäänkuin tutustuivat toisen kerran...

Martovin puheen aikana salin yleisö tuli levottomaksi, vilkastui ikäänkuin voimakas tuuli olisi puhaltanut taigametsän puiden latvoissa. Halusin tietää tämän vilkastumisen syyt.

— Lenin! — sanoi minulle vierelläni istunut toveri.

Iljitš meni sivultapäin puhemiehistöön. Salissa kaikui ukkosen voimalla huudahdus: „Eläköön toveri Lenin, maailmanvallankumouksen johtaja!” Lakattiin miltei kokonaan kuuntelemasta puhujia. Tuntui että ystävät sekä viholliset odottivat jännityksellä V. I. Leninin puhetta.

— Puheenvuoro on toveri Leninillä!

Valtava enemmistö edustajista nousee seisomaan. Mahtavan tuntuista on se ihastus, jolla elävän vallankumouksellisen käytännön ihmiset tervehtivät rakasta johtajaansa. Salissa kulkee vallankumouksen hengitys. Kaikilta puolilta kantautuu „Hurra-a-a!”-huutoja.

Iljitš heiluttaa pyytävästi kulunutta mustaa karakulnahkaista lakkiaan. Mutta voisiko lopettaa heti tämän mahtavan tunteiden ilmauksen?! Tietenkään ei voi. Vihdoin sali rauhoittuu. Iljitš saa mahdollisuuden puhua. Selvällä ja vakuuttavalla puheellaan Lenin lyö takaisin menševikkien ja oikeistoeserrien hyökkäykset. Hän vetää pois heidän sanojensa yltä kiiltokoreuden ja näyttää heidän koko rujoutensa. Oikeistoeserrien ja menševikkien petturi-linjan vastapainoksi Lenin asettaa bolševistisen puolueen selvän kannan; laajoin sivellyksin hän kuvaa proletaarisen vallankumouksen kehityksen puoleensavetäviä näköaloja.

V. I. Leninin puheen aikana edustajat huomaamattaan siirtyivät yhä lähemmäksi puhujakoroketta haluten kuulla suuren johtajan jokaisen sanan. Erikoinen läheisyyden tunne yhdisti meidät Iljitšiin. Tuntui kuin hänestä meihin ja meistä häneen olisivat kulkeneet magneettivirrat. Kun menševikit tai oikeistoeserrät nostivat hälinän vastalauseeksi Leninin puheeseen, niin edustajakokous pakotti heidät vaikenemaan.

Niinä päivinä Vladimir Iljitš keskusteli kanssani. Muistan vieläkin pitkän käytävän, jonka päässä oli Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan vastaanottohuone. Oven luona käveli punakaartilainen pitäen tarkoin silmällä, ettei kukaan menisi ilman lupaa V. I. Leninin työhuoneeseen. Minulla oli lupa. Astuin huoneeseen. Kahteen osaan jaettu melko pieni huone. Tavallinen pöytä, jolla oli kirjoja, sanomalehtiä ja käsikirjoituksia. Lautasella palanen ruisleipää. Kaksi nojatuolia ja pari kolme tuolia. Iljitš istui pöydän ääressä päällystakki yllään ja kirjoitti jotain. Huoneessa oli kylmä.

Tervehdittyäni aion kertoa Leninille laajalti Saratovin tapahtumista osoittaakseni, että oli välttämätöntä vastata myönteävästi meidän pyyntöihimme. Mutta en ehtinyt suutanikaan avata, kuten sanotaan, kun Iljitš kysyi minulta:

— Mitä sinne teille kuu'uu? Miten Saratovin talonpojat — hehän ovat äkäistä väkeä, vai?

Kysymyksellään hän pani sekaisin hahmottelemani keskustelun suunnitelman. Lenin kyseli, kuinka paljon oli poltettu tilanherrojen kartanoita, voitiinko luottaa talonpoikien kannatukseen, antoivatko he viljaa, mitä Saratovin bolševikit tekivät talonpoikien saamiseksi Neuvostovallan puolelle.

Kerroin Leninille, että me olimme julkaisseet oman asetuksemme maan luovuttamisesta talonpojille puoli kuukautta ennen sitä, kun Pietarista tuli Saratoviin asetus „Maasta”, ja se vaikutti läänin talonpoikaiston edustajakokouksen päätösten tuloksiin. Vladimir Iljitš nauroi sydämensä pohjasta, hieroi iloisena käsiään ja painautuen tuolin selkänöjää vasten ja siristäen viekkaasti silmiään sanoi:

— Se on hyvä. Sillä tavoin te horjutitte varmasti eserrien vaikutusta.

Vastattuani V. I. Leninin kysymyksiin kerroin hänelle, että matkani tarkoituksena oli saada rahaa sotilaallisiin tarpeisiin. Hän kuunteli tarkkaavaisesti ja kehotti keskustelemaan ensin Sota-asiain kansankomissariaatissa N. I. Podvoiskin kanssa.

— Menkää hänen luokseen, ja jos sattuu jotain esteitä, tulkkaa kertomaan minulle,— sanoi hän.

Seuraavana päivänä kävin Sota-asiain kansankomissariaatissa (se sijaitsi silloin Moikan varrella). Selitin N. I. Podvoiskille, että Saratovia uhkasi vaara, että jos valkokaartilaiset valtaavat Saratovin, niin tapahtuu Donin, Astrakanin ja Uralin-Orenburgin kasakkain vastavallankumouksellisten ainesten yhdistyminen vastavallankumoukselliseen yhteisrintamaan, joka saattaa suuntautua Moskovaan. N. I. Podvoiski myönsi, että me huomioimme oikein Saratovin strategisen aseman, mutta vastaukseksi pyyntööni, että meille annettaisiin 3 miljoonaa ruplaa, hän sanoi:

— Oletteko järjiltänne? Meille on myönnetty koko maata varten noin viisitoista miljoonaa. Hän pyytää kolme miljoonaa! Onpa sekin!

— Ettekö sitten anna?

— En anna, en anna! Voidaan puhua 200, enintään 300 tuhannesta ruplasta.

Silloin lähdin Iljitšin luo ja kerroin hänelle, että N. I. Podvoiskin kieltävä vastaus estää asevoimiemme järjestämisen kasakkain „Vendéen” keskustaan.

— Älkää tulistuko,— rauhoitteli Iljitš minua ja kirjoitti heti ohuella käsialallaan lapun.— Ottakaa tämä ja menkää nopeasti Podvoiskin luo. Kaikki järjesty.

Kirjelappu sisälsi kehotuksen antaa minulle 5 miljoonaa ruplaa. Luettuaan lapun N. I. Podvoiski kauhistui ja pyysi Iljitšiä muuttamaan tämän määräyksen. Mutta mikään ei auttanut: me saimme rahat.

Lähtiessäni Iljitš antoi kaksi ohjetta: tärkeintä on kiinnittää mitä vakavin huomio talonpoikiin. Järjestäkää köyhälistö, ottakaa lujempi yhteys keskitalonpoikiin, sanoi V. I. Lenin. Ja toinen ohje: hankkikaa viljaa ja tuokaa meille, Pietariin ja Moskovaan, voittakaa kaikki esteet.

Sen jälkeen kun tšekkoslovakialaisen armeijakunnan osastot valtasivat Samaran ja sinne muodostettiin Perustavan kokouksen komitea, järjestivät suurrikkaat talonpojat, kulakit, kautta koko Volganvarren kapinoita, joihin osallistui myös osa keskitalonpojista. Silloin minut lähetettiin taas V. I. Leninin puheille.

Vladimir Iljitš kuunteli tarkkaavaisesti asiani ja kysyi:

— Entä mitä te teette?

— Tukahdutamme päättäväisesti kulakkikapinat.

— Niin pitääkin. Älkää salliko mitään kapinoita. Tehkää heti loppu pienimmästäkin kapinayrityksestä. Lähettäkää kaikki voimat kulakkikapinoiden likvidoimiseen. Muuten Neuvostovalta tuhoutuu.

Sitten Vladimir Iljitš kysyi, miten meillä sujui mobilisaatio vakinaiseen armeijaan ja miten talonpojat suhtautuivat siihen. Kerroin, että mobilisaatio tapahtui jokseenkin menestyksellisesti, mutta sen viemiseksi päätökseen oli tietenkin tehtävä vielä paljon voimaperäistä työtä.

— Työskennelkää, työskennelkää,— sanoi Lenin.— Me nousemme vasta sitten lujasti jaloillemme, kun meillä tulee olemaan kurinalainen armeija.

Neuvostojen V Yleisvenäläisen edustajakokouksen jälkeen keskustelin Vladimir Iljitšin kanssa sen kapinan johdosta, jonka eräät Saratovin varuskunnan joukko-osastot olivat nostaneet toukokuun 16 päivänä 1918. Kyseinen kapina oli eräs rengas vastavallankumouksen yleisessä hyökkäyksessä Neuvostotasavaltaa vastaan. Vladimir Iljitš tiesi yleispiirtein tästä Saratovin kapinasta. Mutta hänelle oli annettu väärää tietoa siitä, että viholliset olivat muka väliaikaisesti vallanneet Saratovin. Todellisuudessa Saratov ei ollut silloin eikä myöhemminkään vastavallankumouksellisten käsissä. Vladimir Iljitš sai tietää minulta, että kapina Saratovissa oli likvidoitu omin voimin ja nopeasti, ilman keskukseen apua.

Lenin hyväksyi taktiikan, jota olimme noudattaneet kapinan aikana. Häntä kiinnostivat erikoisesti meidän neuvottelumme

tšekkoslovakialaisen armeijakunnan päällystön kanssa, ne organisaatio-, agitaatio- ja propagandatoimenpiteet, joita me toteutimme tšekkoslovakialaisten hyökkäyksen aikana. Kerroin lähettäneeni Rtištševoon tšekkoslovakialaisten joukko-osastojen komentajalle sähkeen, jossa vastoin Trotskin määräystä tšekkoslovakialaisten sijoittamisesta Saratoviin ilmoitin, että jos yksikin tšekkoslovakialainen sotilas lähestyy Saratovia, niin meidän tykkimme alkavat puhua. Tykkejä meillä oli silloin kuitenkin ainoastaan varastoissa eikä ollut ketään, joka olisi osannut niillä ampuu. Iljitš nauroi sydämensä pohjasta tälle tapaukselle ja sanoi, että olimme menetelleet oikein kieltäytyessämme täyttämästä Trotskin määräystä tšekkoslovakialaisten majoittamisesta.

Niihin aikoihin oli kärkevänä kysymys työstä maaseudulla. Silloin toimineilla köyhälistökomiteoilla oli suuri myönteinen merkitys, ne edistivät talonpoikaiston jakautumista, kulakkien hillitsemistä ja köyhien talonpoikien järjestämistä. Mutta köyhälistökomiteat tekivät muutamia virheitä keskitalonpoikiin suhtautumisessa ja muun muassa 10 miljardin ylimääräisen veron perimisen yhteydessä. Elokuussa 1918 kaikki läänien edustajain neuvostot ja elintarvikekomiteat saivat sähkösanomamääräyksen estää väärinkäytökset keskitalonpoikien suhteen ja muistaa, että köyhälistökomiteat oli luotu taistelun käymiseksi riistäjiin kuuluvia kulakkeja vastaan, mutta kulakkien — talonpoikaiston mitättömän vähemmistön — ja köyhien talonpoikien, puoliproletaarien välillä on keskitalonpoikaisto, jota vastaan Neuvostovalta ei käy taistelua.

Saavuttuani vuoden 1918 lopulla Moskovaan kerroin J. M. Sverdloville vaikutelmiani paikkakunnilla suoritettavasta työstä ja muun muassa koskettelin köyhälistökomiteoiden työtä. J. M. Sverdlov piti havaintojani mielenkiintoisina ja kertoi keskustelustamme Vladimir Iljitšille, joka kutsui minut puheilleen.

— Keskitalonpoika on siis vihainen? — kysyi Iljitš.

— Niin on...— vastasin minä.— Keskitalonpoika on suuttunut sen vuoksi, että köyhälistökomiteat pitävät häntäkin kulakkina, ja sen vuoksi, että keskitalonpojille ei annettu mitään siitä, mitä kulakeilta otettiin pois.

Vladimir Iljitš sanoi, että köyhälistökomiteat ovat täyttäneet tehtävänsä ja ne on nyt lakkautettava. Jos köyhillä talonpojilla on pyrkimystä yhdistymiseen, niin järjestäytykööt taloustoverikuntiin yhteistä maanviljelystä varten. Meidän on nojaututtava köyhälistöön ja saatava puolellemme keskitalonpoikaisto, tähdensi Lenin.

Vuoden 1919 alkupuoliskolla työskentelin VSFNT:n Sisäasiain kansankomissariaatin kollegion jäsenenä. Kyseinen

komissariaatti hoiti silloin kysymyksiä, jotka koskivat Neuvostovalan järjestämistä paikkakunnilla.

Huhtikuussa 1919 Tulan ase- ja patruunatehtailla ja rata-solmulla oli työläisten lakkoja. Se herätti huolestuneisuutta puolueen Keskuskomiteassa ja Kansankomissaarien Neuvostossa. Minut lähetettiin Tulaan ottamaan selvää tilanteesta ja ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin.

Osoittautui, että eserrät ja menševikit olivat käyttäneet hyväkseen vaikeuksia, joita oli kaupungin elintarvikehuollossa, ja yllyttäneet työläisiä lakkoihin. Tilanteen palauttamiseksi ennalleen tuotantolaitoksilla, joilla oli tärkeä merkitys maanpuolustuksen kannalta, pantiin toimeen pidätyksiä lakkoja provosoineiden menševikkien ja eserrien keskuudessa. Tulaan tuotiin elintarvikkeita. Kaupungin puoluejärjestö kehitti selitystyötä työläisten keskuudessa. Toteutettujen toimenpiteiden tuloksena lakot loppuivat ja elämä alkoi jälleen kulkea normaalista uomaansa.

Kun palasin Tulasta kutsui Vladimir Iljitš minut luokseen. Kerroin hänelle miten oli asia. Hän kuunteli synkkänä ja kysyi:

— Olivatko työläiset kauan ilman leipää?

— Monta päivää.

— Oma syyimme,— sanoi Vladimir Iljitš ja alkoi puhua suutumuksella työmme epäkohdista.

Vladimir Iljitš antautui kokonaan työtätekevien vapauttamisen asialle, puolueen asialle, johti miljoonajoukkojen toimintaa ja samalla suhtautui tavattoman huomaavaisesti, erikoisen herkästi ja syvällisellä mielenkiinnolla jokaiseen työtätekevään ihmiseen. Hän ei pitänyt toisia ihmisiä mielenkiintoisina ja toisia ikävinä. Hän huomasi jokaisessa arvokasta. Leninin ympärillä vallitsi aina toverillisuuden ilmapiiri. Lenin ei koskaan korostanut ylemmyyttään. Keskustelussa hänen kanssaan unohtui, että hän oli Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan korkeassa toimessa. Meille kaikille Lenin oli suuri ihminen ja viisas ystävä, jolle voi sanoa kaiken, „sydämen syvimät salat”, joka ymmärsi, opetti, suuntasi toiminnan oikeaan, innoitti luovaa tarmokkuutta.

